

Regimomstörtning och ny säkerhetsdynamik i Syrien¹

Sedan den 27 november har Hay'at Tahrir al-Sham ([HTS](#)) och en rad andra väpnade sunnigrupper understödda av Turkiet ([SNA](#)) gjort snabba framryckningar över flera frontlinjer mot regeringsstyrkor respektive Syrian Democratic Forces ([SDF](#)) i Aleppo. I början av december rullade offensiven snabbt vidare söderut genom tidigare regeringskontrollerade områden i Hama och Homs, medan andra väpnade oppositionselement anslöt både i centrala Syrien och från Dara'a, Quneitra och Suweyda i söder, samtidigt som regeringsstyrkor och deras allierade miliser retirerade eller föll samman.

Lördag den 7 december 2024 föll slutligen den 54-åriga regimen Assad och hela dess omvitnat brutala säkerhetsapparat samman helt, medan presidenten själv och hans tidigare säkerhetschef Ali Mamlouk samt flera andra centrala regimaktörer flydde landet. Huvudstaden Damaskus kunde därmed övertas av rebellstyrkor utan motstånd. Parallellt, i Dier ez-Zour och andra delar av Eufratbältet i östra Syrien har SDF, med flygunderstöd av USA, kunnat avancera där regeringsstyrkor och regimlierade miliser dragit sig tillbaka, och därmed åtminstone fylla delar av det maktvakuum som uppstått längs vägen österifrån. Därutöver har SDF fortsatt kontroll över större delen av nordöstra Syrien. För närvarande pågår dock strider mellan SDF och SNA (med understöd av turkiska flyg- och drönarattacker) bl.a. i och kring Manbij-enklaven i Aleppo. Samtidigt har också andra USA-stödda oppositionselement ([SFA](#)) kunnat avancera från al-Tanf vid den irakiska gränsen via Palmyra till Damaskus.

Sammantaget kan denna händelseutveckling förklaras av en mix av lokal och regional konfliktdynamik. Här ingår naturligtvis bland annat flera års planering,

¹ Denna promemoria är framtagen av Migrationsverkets funktion för land- och omvärldsanalys den 9 december 2024. Den bygger på bevakning och bearbetning av ett stort antal källor under ett snabbt förlopp men följer inte EU:s riktlinjer för landinformation. Informationen är i första hand avsedd som stöd för rättsavdelningen på angivet datum. Utgiven av Nationella operativa avdelningen, Migrationsanalys – Migrationsverkets funktion för land- och omvärldsanalys. © Migrationsverket (Swedish Migration Agency), 2024. Publikationen kan laddas ner från <http://lifos.migrationsverket.se>

beväpning och träning av HTS och andra väpnade oppositionsgrupper i norr. Men inte minst kan utvecklingen förklaras av en kraftigt försvagad Assadregim präglad av långvarig ekonomisk kris och svår korruption. Dessutom har stödet från Iran och Hizbollah reducerats, som det senaste året varit hårt ansatta av israeliska flygattacker och upptagna i Libanon. Detsamma gäller stödet från den tidigare viktiga uppbackaren Ryssland, som för närvarande har sitt största fokus på Ukraina.

Den utbredda syriska folkliga euforin över att en av modern tids mest repressiva regimer har störtats, blandas trots allt också med oro hos många samhällsgrupper. HTS och deras tidigare Idlib-baserade s.k. Salvation Government har nu utsett sin egen premiärminister Muhammed al-Bashir till ledare för en övergångsministär i Damaskus. Man signalerar visserligen att man ämnar ta FN:s säkerhetsrådsresolution [2254](#) (2015) i beaktande, och därmed söker få till ett välordnat maktskifte, med skydd för statliga institutioner, utrymme för landets alla minoriteter och mål om allmänna val etc., men situationen är för närvarande svårbedömd. Med rötter i al-Qaïda, kan man till att börja med fråga sig vilka HTS verkliga intentioner är gällande Syriens framtida styre – en islamisk stat?

Flera oppositionsgrupper har visserligen anslutit sig och bistått i att fälla regimen Assad, men det är långt ifrån självklart att alla kommer ställa sig bakom ett maktovertag av HTS. Flera stora frågor kvarstår: Hur och av vem kommer Syrien styras framöver? Hur kommer det gå för alawiterna, kurderna eller andra potentiellt mer utsatta samhällsgrupper? Efter ett långt och hårt inbördeskrig kan också ett antal syriska intressenter vilja positionera sig och etablera fakta på marken innan en ny centralregim etableras i Damaskus. Samtidigt ser också vissa externa aktörer, inte minst Turkiet och Israel, behov av att säkra sina respektive säkerhetsintressen och expandera sina buffertzoner i Syrien. Under tiden fortgår de israeliska flygattackerna mot regimen Assads kvarlämnade vapenarsenal i landet, medan Turkiet höjer sina insatser i norr. Ett stort hopp finns, men osäkerhetsfaktorerna är många och de närmaste framtidsutsikterna i allra högsta grad oklara.

MIGRATIONSVERKETS FUNKTION FÖR LAND- OCH OMVÄRLDSANALYS

Den 1 maj 2019 inrättade Migrationsverket en ny funktion för land- och omvärldsanalys. Funktionen benämns Migrationsanalys och finns inom Migrationsverkets Nationella operativa avdelning.